HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וכן חריס וכן פשחור וכן אימר. ויהויריב שוב לא עלה: **רב אשי אמר.** לעולם וכן בשניה [1] אמוראי שביעית קאי וכגון היא דקא קשיא לך לעיל [ינ:] דבשביעית חרוב לא קשיא דשית שני קמחי מעניין הבית עד דסליק עזרא וקידש ארץ ישראל לא מנו שמיטין ויובלות דל שית שנין משני הבית משכחת שנת ת"כ בשביעית כילד ארבע מאה (ושית שנין) תמניא יובלי וארבע סרי שני תרי שבועי ובשנת תכ"א שהיא מוצאי שביעית חרב: ומנלן דעד שית שני לא סליק עזרא **דשביב באדין בטילת וגו'.** אלמא בשנת שתים לדריוש התחיל הבנין: **ושיציא ביתא וגו'.** אלמא בשנת שש נשלם הרי חמש טו) שנים ובאותו זמן לשנה הבאה שהיא שנה שבית לבנין עלה עזרא ובא לירושלים בחדש אב ועד תשרי שהוא שבע לבנין לא התחיל לגמרו: **בר חמנן בר חריס.** דמשלוח מרגלים עד שנכנסו לארץ אינו אלא ל"ח לבד משנת השילוח דהא (ג) בשניה ליציאת מצרים נשתלחו: **מדלא משכחת ארבע עשרה שנה אחרי אשר הוכתה העיר.** דליהוי יובל אי לא מדלית ארבע עשרה לביבוש ולחילוק: **מתני' מפשעה בגורות.** לא אתפרש טעמא: **והאלא לבדו.** אלא אחד היה שם ולא יותר וטעמא מפרש בגמ' [ע"ב]: **גמ'** (ג) קס"ד כדי לשבת ולשני ימים טובים דווקא קאמר דלהכי בעינן שהה שאם יבאו יחד שבת ושני ימים טובים של ראש השנה ולא יוכלו לבקר יהו להם לחיים טז) מזומנים: **בעלמא קאי.** דבכל ימות השנה נמי בעינן שהה ולאו משום שבת ולאם השנה אלא משום דבן בג בג וכדמפרש בסמוך [שם]: **פימנא בעלמא.** שלא תטעה בגירסא שלא תשנה ארבעה או חמשה משום הכי נקט הנך שלשה ימים דבעו שהה תמידין: ז) **ארבעה ימים קודם שחיטה.** ומשום הכי בעינן שהה לעולם דבשעת חיוך נתנו שם שהה (ד) מבוקרין

בא חרים ונטל חלקו וחלק חבריו שש וכן פשחור וכן אימר (א) [2] התקינו נביאים שביניהם שאפי' יהויריב ראש משמרות עולה לא ידחה ידיעה ממקומו אלא ידעיה עיקר ויהויריב טפל לו אלא אשארא [3]: רב אשי אמר הנך שית שני עד דסליק עזרא ומקדיש לא קא חשיב להו דכתיב [1] באדין בטילת עבידת בית אלהנא [3] די בירושלים וכתי' [2] ושיציא ביתא דנא עד יום תלתא לירח אדר [7] דהיא שנת שית למלכות דריוש מלכא [6] ותנא באותו זמן לשנה הבאה עלה עזרא וגלותו עמו דכתיב [3] ויבא ירושלים בחודש החמישי היא השנה השביעית למלך: גופא [8] שבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול לומר משנכנסו מנו שאם אתה אומר [9] משנכנסו מנו נמצא בית חרב בתחלת יובל ואי אתה מוצא [4] בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר וכו' [5] שבע שביבשו מנלן דקאמר כלב [5] בן ארבעים שנה [אנכי] בשלח (אותי) משה עבד ה' [אותי] מקדש ברנע לרגל את הארץ [וגו'] ועתה [10] [הנה] אנכי היום בן חמש ושמונים [שנה] ואמר מר [11] שנה ראשונה עשה משה משכן שניה הוקם המשכן ושלח מרגלים כי עבור [12] ירדן כלב בר כמה הוי בר תמנן נכי תרתין כי קא [13] מפליג נחלות קאמר [6] בן חמש ושמונים שנה אנכי אישתכח דשבע כיבשו ושבע שחילקו מנלן איבעית אימא מדשבע כיבשו שבע חילקו ואיבעית אימא מדלא משכחת להו ארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר: **מתני'** [7] [ב] אין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים כדי לשבת [14] ולימים טובים של ראש השנה ומוסיפין עד [15] עולם [ג] אין פוחתין משתי חצוצרות [16] מתשעה בגורות ומוסיפין עד [17] עולם והצלצל לבד: **גמ'** [18] **תנא בעלמא קאי ואתמידין לחודיה קאי ומאי כדי לשבת** [19] **ולימים טובים סימנא בעלמא וה"ק אין פוחתין מששה טלאים** המבוקרים

מרגליס היה בסוף ארבעים שהרי שנות כלב [20] לא מלינו וכשעברו ישראל את הירדן הוה בר תמנין נכי חד ומנא להא"ס הא דו' כיבשו וז' חילקו ואמר רבי דלא נא הכתוב לסתום אלא לפרש דמה לנו לשנות כלב אם לא להודיענו בודאי שז' כיבשו וז' חילקו:

מאי כדי לשבת סימנא בעלמא. הכא מפרש מעיקרא דכדי לשבת סימנא בעלמא אבל במנחות פרק התכלת (דף מט: ושם) לא אמר הכי עד במסקנא דקאמר התם אמר רבינא לרב אשי שהה שבעה הוו דהא איכא לפרא דחד בשבתא [21] דווקא נקט לשבת וה"פ אם היו ב' ימים ראש השנה ביום החמישי וביום שני ביום הראשון יבקרו התמיד שהוא ארבעה ימים קודם שחיטתו של ה' בשבת ושל יום ו' שהוא שני לר"ה יבקרו ביום שני שהוא ד' ימים קודם שחיטתו וכן של שבת מבקרו ביום ג' ופריך שבעה הוו דהא איכא לפרא דחד בשבתא שגם הוא טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטתו וא"כ היאך יפחתו מז':

ז) **ומוסיפין** עד עולם עד כמה אמר רב הונא ואמרי לה בו'. ואמר רבי דהא ודאי פשיטא שיוכלו להוסיף עד [22] העולם אלא בעי עד כמה יהא הידור מצוה וא"ל לחפש יותר אחר כהנים אמר רב הונא עד ק"כ דהא אשכחן בקרא (דה"ב ה) שחפשו אחרי ק"כ כהנים לתקוע בחצוצרות ולא יותר אי נמי דהא פשיטא דאין מוסיפין עד העולם אלא שיוסיפו יותר עירבוב קלא אמר רב הונא עד ק"כ כהנים יכול להוסיף דהא אשכחנא בקרא דלא חייסינן לעירבוב קלא:

ח) משמרתו של יהויריב בשניה מי הוא. הקשה רבינו אלחנן דהא אמרי' ב"ק (דף קי.) נתן הכסף לידעיה ואת האשם ליהויריב אלמא שהיה בבית שני ויש לומר דהא מתני' מיתניא [19] סמוך לבית ראשון אי נמי לא יהויריב דווקא אלא [23] המשמר תחת יהויריב: **שאפי'** משמרתו של יהויריב עולה. פרש"י אשוב לא עלה וזהו תימה דמנא ליה אשוב לא עלה דהא משמע איכול לעלות מדקאמר שאפילו משמרתו של יהויריב עולה ועוד הקשה רבינו אלחנן דהרבה עלו [24] ואין פשוט לנו שלא עלה ואמר רבי דמכל מקום יכול להיות שעלה יהויריב והכא קא פריך הכי משמרתו של יהויריב בשניה מי הוא לי כי כ"ד היו אלו נגד המשמרות שלא עלו שמלוקות לארבע ועשרים משמרות ושימשו תמתיהם:

הנך שית עד דסליק עזרא וקדיש לא קחשיב. לריך עיון למאי דפירשתי דכי נמי גלו השבטים מנו נמי יובלות כדי לקדש השמיטין א"כ בגלות דבבל קודם דסליק עזרא נמי היו מונין ומאי התחילו למנות כי סליק עזרא וי"ל דלא דמי דודאי [25] בעוד ישראל על אדמתם כי נמי אין יובל נוהג שמיטה נוהג בחריסה וזריעה והיו מקדשין אבל בגלות לא היו מקדשין כלל שביעית ול"ע דכי נמי היו בגולה היו לריכין לקדש שביעית מפני שמיטת כספים שנוהגת בין בארץ בין בחולה לארץ ואם הוא כך דשביעית אינו תלוי ביובל כי נמי ישראל בגלות ואין כלל על אדמתן למה לא יתנו שמיטין כמו מקלת ישראל על אדמתן ואף על גב דאין כל יושביה עליה מונין שביעית אף על גב שאין מונין יובל:

אותו זמן לשנה הבאה. שהוא שלא [26] (ועשריס) באדר עלה עזרא מבבל ועלה ירושלים בחדש החמישי שאיחר במהלך הדרך מחדש אדר עד חדש אב:

כלב כמה הוי בר תמנין נכי תרתין. והקשה רבינו אלחנן [27] והא מנין לנו שבשנה שניה דווקא היה כלב בן מ' שנה דאז הוה כי עבר ישראל את הירדן בר תמנין נכי תרין [28] שמא התחיל שנת הארבעים ואחד שלו וכשילוח מרגליס היה בסוף הארבעים שהרי שנות כלב [29] לא מלינו וכשעברו ישראל את הירדן הוה בר תמנין נכי חד ומנא להא"ס הא דו' כיבשו וז' חילקו ואמר רבי דלא נא הכתוב לסתום אלא לפרש דמה לנו לשנות כלב אם לא להודיענו בודאי שז' כיבשו וז' חילקו:

מאי כדי לשבת סימנא בעלמא. הכא מפרש מעיקרא דכדי לשבת סימנא בעלמא אבל במנחות פרק התכלת (דף מט: ושם) לא אמר הכי עד במסקנא דקאמר התם אמר רבינא לרב אשי שהה שבעה הוו דהא איכא לפרא דחד בשבתא [30] דווקא נקט לשבת וה"פ אם היו ב' ימים ראש השנה ביום החמישי וביום שני ביום הראשון יבקרו התמיד שהוא ארבעה ימים קודם שחיטתו של ה' בשבת ושל יום ו' שהוא שני לר"ה יבקרו ביום שני שהוא ד' ימים קודם שחיטתו וכן של שבת מבקרו ביום ג' ופריך שבעה הוו דהא איכא לפרא דחד בשבתא שגם הוא טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטתו וא"כ היאך יפחתו מז':

ז) **ומוסיפין** עד עולם עד כמה אמר רב הונא ואמרי לה בו'. ואמר רבי דהא ודאי פשיטא שיוכלו להוסיף עד [22] העולם אלא בעי עד כמה יהא הידור מצוה וא"ל לחפש יותר אחר כהנים אמר רב הונא עד ק"כ דהא אשכחן בקרא (דה"ב ה) שחפשו אחרי ק"כ כהנים לתקוע בחצוצרות ולא יותר אי נמי דהא פשיטא דאין מוסיפין עד העולם אלא שיוסיפו יותר עירבוב קלא אמר רב הונא עד ק"כ כהנים יכול להוסיף דהא אשכחנא בקרא דלא חייסינן לעירבוב קלא:

שיטה מקובצת

תוס' משמרתו של יהויריב נ"ב וז"ל הרא"ש ז"ל משמרתו של יהויריב, והא דתנן בב"ק (קי.) נתן את הכסף לידעיה ואת האשם ליהויריב, לאו דוקא יהויריב אלא משמרה ששמשה במקום יהויריב ונקט יהויריב לפי שזמן משמרתו היתה ידועה להם, וכן נמי הא דקאמ' בשלהי סוכה (נו:) משמר בילגה וישבב משמרות ששמשו במקומם קאמר ע"כ: **ד"ה ומוסיפין** וכו' **ואמר רבי.** נ"ב וכן פירש הרא"ש ז"ל וז"ל תימא והא עד עולם תנן, וי"ל דפשיטא ליה דיכול להרבות עד עולם אלא ששאל עד כמה לוים יש לחזור שיהא השיר מתוקן וכו', א"נ ידע שאין להוסיף לעולם משום ערבוב קלא אלא ששאל כמה יהיו ולא מערבב קלא ע"כ:

מסורת הש"ס

א) ר"ה ג:, ב) זבחים קיט:, ג) ג"ז שם סנהדרין סט: [מענית כט.], ד) מנחות מט:, ה) [מנחות נ:], ו) [לעיל יא:], ז) שיך לע"ב, ח) שיך לעיל, ט) ר"ל שבע יהודה בה"ז, י) שיך לע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתקינו נביאים: (ב) רש"י ד"ה כר תמנן וכו' בשנה שניה ליציאת: (ג) ד"ה והללל וכו' בגמרא הס"ד ומ"ש מ"ה תמידין ומוספין כו' קס"ד כדי: (ד) ד"ה ארבעה וכו' שהה שיהיו מבוקרין:

מוסף רש"י

דקתני כדי לשבת. משמע סימן, כלומר סרשאי לג' ימים, ולא קתני לשבת. לליהוי משמע לצורך שבת וב' ימים טובים של ר"ה (מנחות נ.). הדרן עלך אין נערכין ר"מ אומר נערך. אם אמר ישראל ערכו עלי, נותן ערכו כפי מנים של עכו"ם, אבל לא מעריך. אבל אם אמר העכו"ם ערכי עלי או ערך אחרים עלי לא אמר כלום (לעיל ה:).

רבינו גרשום

יהויריב **ראש** [דהוא הוה ראש לכל המשמרות] כדכתיב בדברי הימים: [לעולם רבנן ולעולם במוצאי שביעית והא דקשיא דהוה ליה בשיתא בשבוע הא לא קשיא דהנך חמש שני קמייתא דבנו בית שני עד דסליק עזרא וקידש שמיטות ויובלות לא קא חשיב דכתיב באדין בטילת עד דתתין שנין לדריוש דכתיב ושיציא ביתא דנא עד יום תלת לירח אדר דהיא שנת שית למלכות דריוש: ואותו זמן לשנה הבאה עלה עזרא מבבל אלמא שית שנין הוה דלא סליק עזרא וכתיב ויבא ירושלים בחדש החמישי היא שנת שבעית למלך מלמד שמשביעית ואילך התחיל לקדש: כי עברו ישראל הירדן לסוף ארבעים שנה שהיו במדבר הוה כלב בן ע"ח שנים: **מדלא משכחת לה** י"ד שנה. **אחרי שהוכתה העיר** יובל אלא א"כ חשבת נמי ז' שחילקו]: **מתני'**: **המבוקרים.** ממום: **גמ'**: **כדי לשבת ולשני ימים טובים בוכא הוי.** כלומר לצורך שבת ולשני ימים טובים של ר"ה צריכין טלאים הרבה לצורך תמידין ומוספין ואינו די בששה: **בעלמא קאי,** אימות החול ואתמידין לחודייהו קאמר והאי דקאמר כדי לשבת ולשני ימים טובים. **לסימנא בעלמא** שצריכין להיות ששה תמידין [מבוקרין בכל יום בלישכה מ"ט כדי שישחטו בכל יום של שבוע ב' תמידין]

תורה אור השלם

1. באדין בטלת עבידת בית אלהא די בירושלם והוות בטלה עד שנת תרתין למלכות דריוש מלך פרס: עזרא ד כד
2. ושיציא ביתה דנה עד יום תלתה לירח אדר די היא שנת שת למלכות דריוש מלכא: עזרא ו טו
3. ויבא ירושלם בחדש החמישי היא שנת השביעית למלך: עזרא ז ח
4. בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הכתה העיר בעצם היום הזה היתה עלי יד יי ויבא אתי שמה: יחזקאל מ א
5. בן ארבעים שנה אנכי בשלח משה עבד יי אתי מקדש ברנע לרגל את הארץ ואשב אתו דבר באשר עם לבבי: יהושע יד ז
6. ועתה הנה החיה יי אותי באשר דבר זה ארבעים וחמש שנה מאז דבר יי את הדבר הזה אל משה אשר הלך ישראל במדבר ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה: יהושע יד י

שינויי נוסחאות

א) מימר התנו נביאים (ש"מ), ב) אמאלא הכי נמי אשאר (ש"מ), ג) בפסוק אלהא, ד) ל"ל די היא, ה) קומר כן נמצא [מיכות משנכנסו מנו נמתקן] (ש"מ), ו) ועתה הנה אנכי (ש"מ), ז) עבור ישראל ירדן (ש"מ), ח) כי קא מפליגי נחלות כל"ל (ש"מ), ט) לשבת ולשני ימים טובים (ש"מ), י) עד לעולם אין (ש"מ), יא) ומתשעה בגורות (ש"מ), יב) לעולם והצלצל לבד (ש"מ), יג) גמ' לשבת ולשני ימים טובים של ר"ה תמידין (ש"מ), יד) לשבת ולשני ימים טובים (ש"מ), טו) ל"ל ארבעה, טז) מתניא בזמן בית הראשון (ש"מ), יח) כדפו"ר אלא משמרה המשמרת תחת, יט) ואיך כל"ל. יעב"ץ, כ) גי' ס"א בסדר היום אלא המשמרות של אלו שהילקום וכו' וכן הוא בל"ק והגי' שלפנינו הוא ע"פ הרא"ש ק, לא) ל"ק מ"ז ושיין בעזכ"ז ז פ"ש פי' רש"י שפירש באחד לחדש ניסן היה תחלת עליה מבבל ע"ש, לב) אלחנן הא מנין (ש"מ), לג) גי' ל"ק מס"ר: שמא התחיל שנת הארבעים שלו בשנה ראשונה וכשילוח כו' (וכ"ה בש"מ) (פי' נמצא בשנת השילוח היה כלב מ"א שנים ול"ש שנכנסו לארץ) וכשעברו כו'. לד) כדפו"ר לא מנינן, לה) גי' ל"ק אי דוקא, לו) עד לעולם אלא (ש"מ),

מב) א מיי' פ"י מהל' שמיטה ויובל הלכה ג: מג) ב מיי' פ"ח מהלכות תמידין ומוספין הלכה ט: מד) ג מיי' פ"ב מהלכות כלי המקדש הלכה ד: